

Тектоніст Олег Ігорович Слензак (до 90-річчя від дня народження)

М.М. Шаталов, 2022

Державна установа «Науковий центр аерокосмічних досліджень Землі
Інституту геологічних наук Національної академії наук України», Київ, Україна
Надійшла 17 лютого 2022 р.

Слензак Олег Ігорович (18.04.1931—18.11.2002).

Видатний геолог-тектоніст України, доктор геолого-мінералогічних наук Олег Ігорович Слензак народився 18 квітня 1931 р. у Києві. Любов до геології він, мабуть, увібрав із молоком матері, яка народила сина, будучи студенткою другого курсу Київського гірничо-геологічного інституту. Його батько, Ігор Євгенович, того року працював слюсарем на заводі Лепсе у Києві, але невдовзі вступив, а 1935 р. закінчив той самий інститут. У сім'ї молодих геологів народилися Олег (1931), його сестра Євгенія (1939) і брат Сергій (1941). Усі діти

виросли та стали продовжувачами геологічної династії.

З 1935 р. до початку війни з Німеччиною батько Олега Ігоровича працював головним інженером в Укргеолуправлінні. У 1938 р. батька і матір направили у тривале відрядження до Хабаровська, куди вони вирушили разом із сином Олегом. У перші дні війни батько добровольцем пішов на фронт, а мати з трьома дітьми була евакуйована на Урал (м. Киштим Челябінської обл.), а потім у м. Уфа. У листопаді 1943 р. батько був відкликаний з фронту та працював за спеціальністю у Башкирському геологічному управлінні. Після звільнення Києва від німців сім'я повернулася до міста у квітні 1944 р. Батьки розпочали роботу в Інституті геологічних наук (ІГН) АН УРСР, а Олег продовжив навчання у школі. У 1949 р. юнак зі срібною медаллю закінчив 43-ю середню школу м. Києва та вступив на перший курс геологічного факультету Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. Того повоєнного року для Олега все складалося чудово. Проте наступного року сім'ю геологів спіткало велике горе. Під час виконання польових експедиційних робіт 31 липня 1950 р. трагічно загинув батько Олега — Ігор Євгенович Слензак. Мати ж, Крашенінникова Ольга Володимирівна, у повоєнний час працювала старшим науковим співробітником в ІГН АН УРСР.

У 1954 р. О.І. Слензак з відзнакою закінчив геологічний факультет Київського державного університету за спеціальністю «геолог-геохімік» та був рекомендований

для вступу до очної аспірантури. Того ж року він успішно склав вступні іспити і був прийнятий до аспірантури ІГН АН УРСР за спеціальністю «Геологія, пошуки та розвідка корисних копалин». Після закінчення аспірантури з листопада 1957 по листопад 1958 р. О.І. Слензак працював інженером-геологом у відділі рудних корисних копалин та брав участь у розвідці Білозерського залізрудного родовища.

Молодого, талановитого вченого помітив директор ІДН АН УРСР акад. В.Г. Бондарчук, та з листопада 1958 р. О.І. Слензак уже працював у геофізичній лабораторії

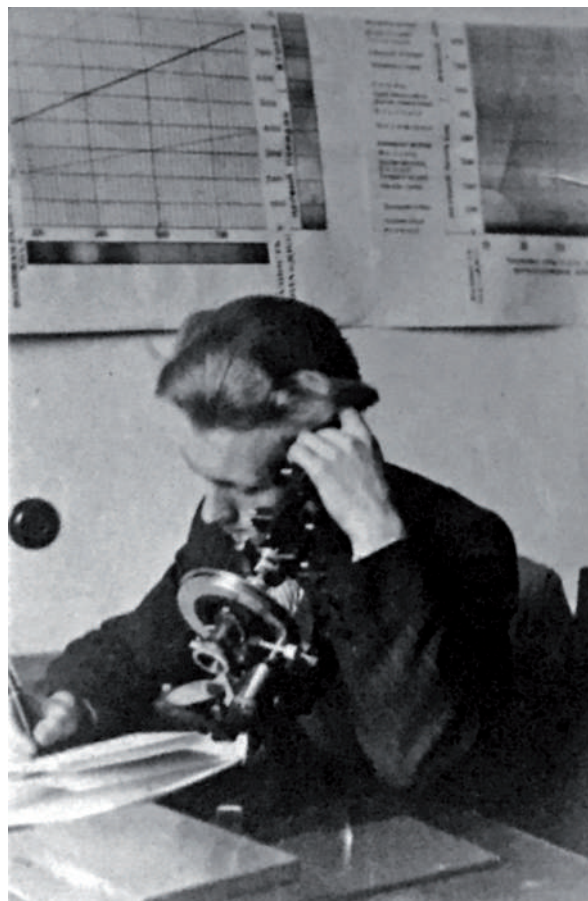

відділу геотектоніки та геології антропогену на посаді молодшого наукового співробітника. З метою розширення наукового кругозору у січні 1961 р. О.І. Слензак був переведений акад. В.Г. Бондарчуком у новостворену лабораторію тектонофізики відділу геотектоніки та геології антропогену.

Під час роботи у геофізичній лабораторії О.І. Слензак виконував дослідження з вивчення взаємозв'язку фізичних властивостей та речовинного складу магматичних і метаморфічних гірських порід низки регіонів Українського щита, а також району Білозерської магнітної аномалії та Волинського п'єзокварцового родовища.

Спільно з В.Б. Соллогубом, Є.К. Лосовським і В.С. Горбенко Олег Ігорович у цей період проводив геофізичні роботи та був співавтором звіту про сейсмічні дослідження в районі Білозерського залізрудного родовища (Соллогуб В.Б. та ін., Київ, 1960). Виконані О.І. Слензаком вимірювання фізичних параметрів порід Білозерського залізрудного родовища були враховані при розробці методики високочастотних сейсморозвідувальних робіт, що проводяться з метою виявлення та простежування рудних покладів. На підставі виконаних досліджень О.І. Слензак зробив важливі висновки: породи білозерської серії є метаморфізованими первинно-осадковими утвореннями; у складі порід білозерської серії відсутні породи магматичного походження; породи білозерської серії утворилися внаслідок розмиву земної кори, що складається з гірських порід ультраосновного складу.

Одночасно О.І. Слензак продовжував дослідження на тему кандидатської дисертації, присвяченої чарнокітовим комплексам кристалічних гірських порід Придністров'я. Важливо наголосити, що з дисертаційної теми, присвяченої вивченню мінералогії, петрографії та геологічної будови, а також з'ясуванню походження кристалічних порід придністровської частини Українського щита, О.І. Слензак опублікував дві монографії. Перша — «Петрогенезис чарнокитового

комплекса приднестровской части Украинского кристаллического щита» обсягом три друковані аркуші була видана у 1958 р. У зв'язку із завершенням обробки матеріалів з дисертаційної теми була написана і в 1960 р. видана друга монографія О.І. Слензака «Чарнокиты Приднестровья и некоторые общие вопросы петрологии» обсягом понад 14 друкованих аркушів. Відповідальний редактор монографії — акад. Я.Н. Белевцев.

Слід визнати, що порівняно молодий, тридцятирічний, О.І. Слензак у геологічну науку увійшов досить успішно. Не кожен геолог тоді міг собі дозволити мати до захисту кандидатської дисертації дві опубліковані монографії. Одна з них — «Чарнокиты Приднестровья и некоторые общие вопросы петрологии» — стала предметом розгляду як кандидатська дисертація під час її захисту у травні 1961 р. у Київському університеті.

У цій монографії О.І. Слензак конста-

тував, що проблема чарнокітів здавна привертала до себе увагу дослідників, і питання освіти цих вкрай своєрідних порід слугували предметом дискусій, що неодноразово виникали. Велике геологічне розмаїття серій порід чарнокітового комплексу — від кислих до основних — і навіть часті взаємні переходи з-поміж них призводили до різних міркувань про їх генез. Тому завдання виявлення основних закономірностей формування чарнокітової серії порід було дуже актуальним. Метод структурно-геологічного картування під час проведення польових робіт був основним. Велику увагу було приділено вивченню контактних явищ та акцесорної мінералізації, причому широко використовувався метод шліхового аналізу. У монографії наведено геологічну характеристику придністровської частини Українського щита та зазначено, що тут домінують чарнокіти. Серед вмисних мігматитів, гранулітів і гнейсів найбільш поширені чарнокіти — давні глибинні гіперстенові породи. Вони представлені плагіоклазом, калієвим польовим шпатом, кварцем (20—50%), гіперстеном. У невеликих кількостях у чарнокітах наявні гранат, діопсид і біотит. Гнейсо-мігматитова товща порід рясно насичена кварцовими та кварцово-польовошпатовими жилами й прожилками. Вчений навів структурно-петрографічну карту чарнокітів Придністров'я, подав їх детальну мінералого-петрографічну характеристику, а також константи мінералів. Він визначив у розрізі чарнокітової серії дослідженого регіону русавську, клембівську, саїнську, рекеченську та котюжанську світи, мінералого-петрографічну характеристику яких подав відповідно до їх стратиграфічної послідовності. Чарнокітову серію порід було вивчено в результаті детальних досліджень речовинного складу з метою з'ясування механізму та причин спостережуваних процесів. При цьому були враховані факти та теоретичні погляди сучасної фізики твердого тіла, оскільки предмет дослідження змушував мати чіткі уявлення про процеси, що відбуваються у твердих тілах. З позиції сучасних уявлень

фізики твердого тіла отримують своє пояснення багато явищ і закономірностей розвитку мінералів і гірських порід, які лежать в основі найважливіших геологічних процесів.

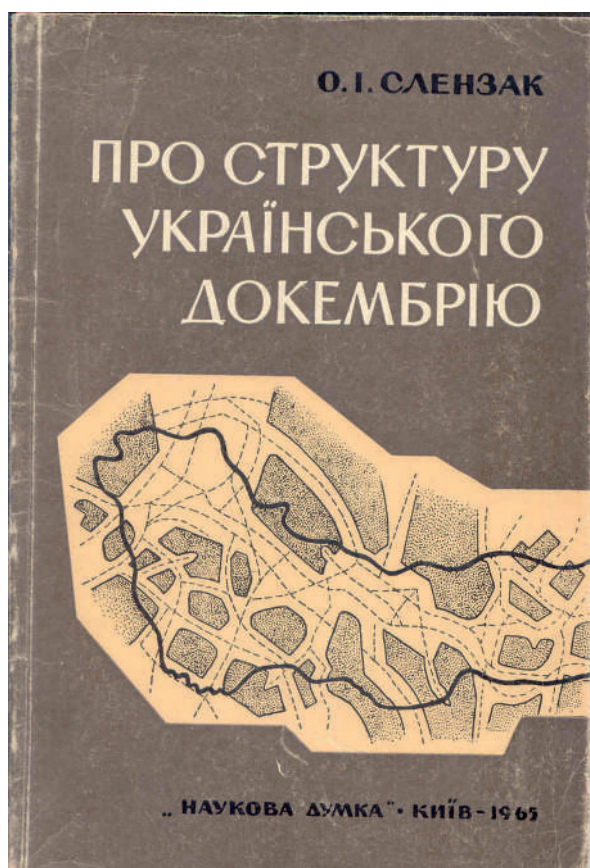
За даними О.І. Слензака основні висновки щодо закономірностей формування порід чарнокітової серії зводяться до такого.

1. Усі породи чарнокітової серії утворюються в твердому стані за рахунок основних та ультраосновних порід, які були первинною космічною земною корою.

2. Перетворення первинної земної кори (сими) на гранітоїди (сіаль) не припиняється і нині внаслідок надзвичайно тривалого космічного розвитку земної кори, сутність якого полягає у зміні елементарного складу речовини. Утворення чарнокітів і гранітів пов'язане з накопиченням в основних породах натрію, калію та алюмінію.

3. Перетворення порід супроводжується їх розширенням, що зумовлює тектонічні явища та утворення води (гідросфери).

У 1965 р. О.І. Слензак опублікував свою третю монографію «Про структуру українського докембрію», відповідальний редактор — І.І. Чебаненко. Робота присвячена вивченню структури Українського щита з позицій уявлень автора, що склалися під час вивчення смугастості та елементів залягання докембрійських кристалічних порід Побужжя, Придністров'я та інших регіонів Українського щита, а також результатів інтерпретації гравітаційних та магнітних карт цього регіону. У ній на основі глибокого вивчення речовинного складу, умов залягання кристалічних порід та геофізичних особливостей території Українського щита вчений висловив та обґрунтував принципово нове уявлення: структури докембрійської основи є структурою розпаду твердих розчинів породотворювальних мінералів верхньої мантиї та земної кори в зонах планетарних напружень. Виникнення смугастості, як і всіх інших змін гірських порід, автор розглядав як наслідок процесу метаморфічної диференціації речовини первинної земної кори у твердому стані. Ці процеси вини-

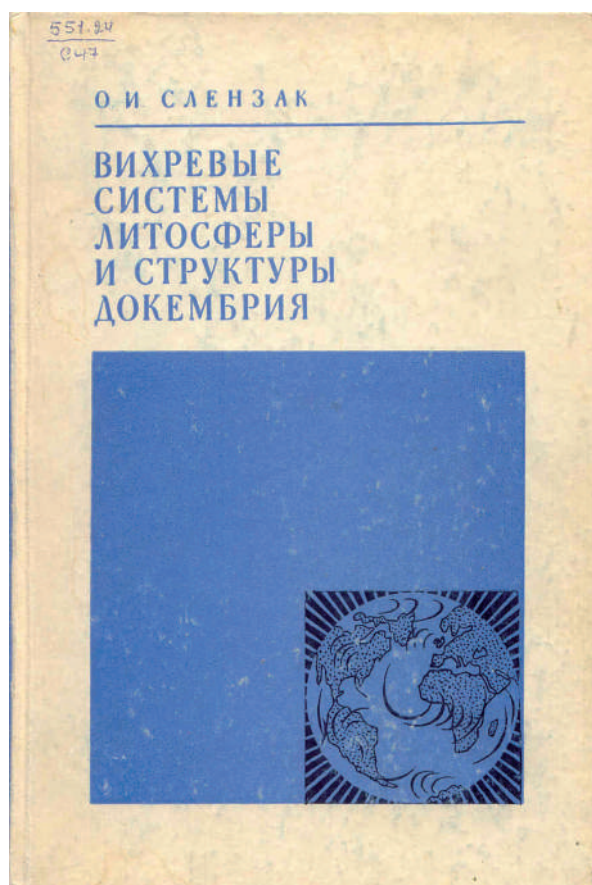
кають у разі розширення порід унаслідок гранітизації. Зони розломів та гранітизації, на думку О.І. Слензака, характеризуються максимальним розвитком процесів метаморфічної диференціації з утворенням, з одного боку, лейкократових гранітоїдів, а з іншого — меланократових диференціатів. У гравітаційному полі ці зони утворюють сітку перехресних смуг зі зміненими значеннями сили тяжіння та паралельних ним лінійних магнітних аномалій. Планетарна сітка розломів та зони гранітизації на щитах — це ділянки розуцілення речовини земної кори. Тут відбуваються механічні та хімічні перетворення порід розломних зон та міжрозломних блоків. Так, у полях тектонічних напружень у процесі метаморфічної диференціації твердих порід первинної земної кори формуються геоструктури, розломи, геоблоки та планетарна сітка розломних зон.

У принципі, ця монографія О.І. Слензака присвячена одному з найцікавіших і водночас найменш вивчених питань гео-

логії докембрійських кристалічних порід Українського щита — смугастості гнейсо-мігматитових комплексів. У літературі з цього питання є кілька точок зору. Зокрема, одні дослідники вважають, що смугастість і сланцюватість докембрійських кристалічних сланців та гнейсів безпосередньо зумовлена метаморфізмом первинних осадово-вулканогенних комплексів порід. На цій підставі ведеться геологічне картування та будуються геофізичні, геологічні та тектонічні карти. Інші дослідники вважають полосчастість гнейсів вторинною.

О.І. Слензак дійшов висновку щодо вторинного характеру всіх форм та видів полосчастості докембрійських порід Українського щита. При цьому він використав оригінальну схему розвитку смугастості в зонах глибинних розломів. За О.І. Слензаком, полосчастість тут утворюється під дією сил динамометаморфізму та природної диференціації речовини порід фундаменту у твердому стані. В основу цього механізму покладено уявлення автора про взаємодію тектонічних напружень та процесів гранітизації первинної речовини земної кори. У цілому нині монографія і оригінальна думка О.І. Слензака, очевидно, привернули увагу дослідників. Безсумнівно, що його матеріали досліджень будуть використані при аналізі докембрійських структур регіону. При цьому його робота сприятиме подальшому вивченню текстур та смугастості, що важливо в разі дослідження тектоніки та петрології докембрійських кристалічних утворень.

У статті «Формирование сиалической земной коры и проблема происхождения углеводородов» (1966) О.І. Слензак запропонував оригінальну гіпотезу про процес базифікації мантії. Він вважав, що основним джерелом хімічних елементів, необхідних для утворення вуглеводнів, є сама речовина мантії, яка в процесі диференціації дає початок не лише всьому різноманіттю кристалічних гірських порід, а й багатьом сполукам, що концентруються в осадових породах (горючі та благородні гази, нафта, сіль, гіпс).

Відповідальним редактором чергової монографії О.І. Слензака «Вихревые системы литосферы и структуры докембрия» (1972) був акад. В.Г. Бондарчук. У ній О.І. Слензак розвиває уявлення про формування порід та структур кристалічного фундаменту під дією тектонічних напружень. При цьому обґрунтовуються нові уявлення про наявність у земній корі глобальних вихороподібних структурних утворень — вихрових систем, що відіграють важливу роль у процесах перетворення речовини та формування структури земної кори загалом. У праці обґрунтовано також уявлення про формування порід і вихороподібних структур кристалічного фундаменту в ході метаморфічної диференціації речовини земної кори та верхньої мантії. Розглянуто також генетичну послідовність утворення молодших петрографічних асоціацій порід у результаті динамометаморфізму попередніх стадій перетворення речовини верхньої мантії та земної кори. Досліджено різні тектонічні системи кристалічного фунда-

менту та їх супідрядність, показано закономірний характер поєднання дугоподібних моноклінальних скидо-насувних зон та зсувних структур — зон складчастості та вихрових структур літосфери. Гігантські вихрові структури літосфери, за О.І. Слензаком, визначають не тільки розміщення різноманітних тектонічних структур, а й тип перетворення верхньої мантії в земну кору — гранітизацію, базифікацію і магматизм. При цьому речовина верхньої мантії та вихрові структури літосфери визначають геохімічну та рудну спеціалізацію регіонів, що залежать від симетрії вихрових і зсувних систем та положення конкретних ділянок земної кори у тектонічних системах. Виявлені закономірності будови вихрових систем дали можливість автору монографії проаналізувати положення Українського щита в структурі фундаменту Східноєвропейської платформи, розглянути структурні зв'язки з КМА, схарактеризувати особливості прояву спіральних, радіальних і концентричних зон напружень і дати нову інтерпретацію його структури.

У цій монографії та низці інших наукових статей О.І. Слензак розглянув питання про природу сульфідно-нікелевих родовищ та перспективи їх пошуків на Українському щиті, що стимулювало постановку робіт на ці руди Мінгео України. Важливо підкреслити, що монографія О.І. Слензака «Вихревые системы литосферы и структуры докембрия» є продовженням ідей китайського геолога-тектоніста Лі Сигуана, який досліджував вихрові структури на території Китаю (Лі Сигуан, 1958).

У монографії «Структуры пересечения парных метаморфических поясов докембрия» (1978) О.І. Слензак розглянув будову Українського щита у світлі закономірностей внутрішньої структури складчастих дуг вихрових систем літосфери. Відповідальним редактором цієї монографії був акад. В.Г. Бондарчук, а рецензентами — відомі геологи України, геофізик та тектоніст О.В. Чекунов і петролог І.Б. Щербаков. У монографії О.І. Слензак доводить важливу роль полів механічних напружень у про-

цесах метаморфогенного перерозподілу речовини земної кори та пропонує оригінальну тектонічну карту Українського щита.

На думку О.І. Слензака, Український щит сформувався в процесі метаморфізму порід чарнокітового комплексу в складних полях тектонічних напружень Східноєвропейської вихрової системи, що привело до утворення мережі парних метаморфічних поясів, які перетинаються. Розміщення парних поясів контролюється давніми докембрійськими розломами — серединними тектонічними швами. Гірські породи, що складають різні геоблоки та датуються різним геологічним віком, у складному полі геодинамічних напружень єдиної тектонічної системи є елементами її парних метаморфічних поясів і через це — синхронними утвореннями. По суті, в монографії розглянуто внутрішню структуру вихрових систем літосфери. Головними об'єктами цих систем є складчасті дуги, у будові яких відображені особливості полів тектоніч-

них напружень, що сформували ці дуги. Дисиметрична структура зон напружень зумовлює різні типи метаморфогенного перетворення кристалічних порід фундаменту та створює умови стиснення та розтягування з формуванням різних асоціацій порід у різних крилах зон. У складчастих дугах фундаменту внутрішніх областей вихрових систем головну роль відіграють спіральні напрямки, які контролюють розміщення радіальних і концентричних напрямків, що значно ускладнюють їхню будову. Розвиток систем зон напружень різних напрямків, що перетинаються, приводить до формування систем парних метаморфічних поясів докембрію, які в сукупності створюють мозаїчно-блокову структуру земної кори. Чергування різних геоблоків зумовлене різними параметрами напруженого стану і, як наслідок, різним речовинним складом. Тривалий та успадкований характер розвитку докембрійських структур створює умови напрямленої петрологічної та рудно-геохімічної еволюції блоків фундаменту з утворенням парагенези порід і мінералів трьох типів: екстремального стиску, екстремального розтягування та помірних тисків.

У підсумковій частині монографії О.І. Слензак розглянув деякі питання прогнозування мінеральних концентрацій у докембрійських зонах напруження Українського щита. Уявлення О.І. Слензака про формування різних мінеральних концентрацій у полях напружень тектонічних систем дають можливість на новій основі підійти до прогнозування в регіоні корисних копалин. Зокрема, формування парних метаморфічних поясів і геодинамічних зон напружень приводить до утворення специфічних петрогенетичних блоків, кожен з яких характеризується певною рудно-геохімічною спеціалізацією. Формування петрогенетичних рудно-геохімічних районів — важливий підготовчий етап у процесі утворення рудних родовищ у кристалічному фундаменті регіону. Висновок щодо петрогенної та рудно-геохімічної спеціалізації блоків фундаменту Українського щита безсумнівно має практичне

значення. Він дає змогу цілеспрямованіше орієнтувати тут пошуково-розвідувальні роботи. За О.І. Слензаком, у блоках помірного стиснення поясу бугід цікавить вивчення пегматитів з рідкісноземельною мінералізацією. Блоки зниженого тиску азово-волинід становлять значний інтерес з погляду пошуків у межах сульфідних родовищ міді, нікелю, кобальту і поліметалів. У межах поясу дніприд, що розміщується на північ від Девладівського розлому, перспективними на сульфідні руди є зони Верховцевської та Сурської структур. За тектонічною позицією, одним із найцікавіших у рудному відношенні є район саксаганід між Кіровоградським та Криворізько-Кременчуцьким глибинними розломами, особливо північна його частина.

У монографії О.І. Слензака «Локальные структуры зон напряжений докембрия» (1984) відповідальним редактором був академік І.І. Чебаненко, а рецензентами — доктори геолого-мінералогічних наук, відомі геологи України — тектоніст В.О. Рябенко і петролог І.Б. Щербаков. У цій монографії О.І. Слензак розглянув новий для докембрійського Українського щита тип структур крихкопластичної деформації фундаменту — ЗКС (зсув, кочення, скручування). Структури ЗКС та зсувні розломні зони він виділив на основі аналізу та інтерпретації карт аномального магнітного поля (переважно еталонних ділянок) і тектонічних карт Українського щита. Геофізичні карти відіграли вирішальну роль на закритих територіях дослідженого регіону. Найважливішим об'єктом щодо докембрію Українського щита були структури скручування. За даними О.І. Слензака, структури ЗКС утворюються в лінійних та викривлених зсувних зонах деформаційного тертя кочення. На цій підставі він запропонував новий спосіб інтерпретації карт аномального магнітного поля, де наведено результати аналізу таких карт Українського щита. Вперше обґрунтовано уявлення про виникнення при тектонічних деформаціях порід деформаційної силікатної плазми — високоенергетичної, твердотільної, електронно-діркової. Ця

плазма зумовлює можливість пластичної деформації порід кристалічного фундаменту, перебіг нерівноважних плазмоехімічних та п'езопетрологічних процесів та різні тенденції рудно-петрологічної спеціалізації тектонічних позицій структур ЗКС. Основним підсумком монографії О.І. Слензака стало виділення в докембрійському фундаменті Українського щита структур ЗКС та зон тектонічної крихкопластичної деформації. Відповідно до такої досить оригінальної ідеї О.І. Слензака, саме ці структури та зони є ділянками, де тектонічна енергія надр Землі перетворюється на фізичну та хімічну, зокрема енергію високоенергетичної деформаційної плазми. У теоретичному аспекті проаналізована робота О.І. Слензака поглиблює та розширює вчення про тектонічні розломи та геоблоки фундаменту. З практичного погляду це дає змогу по-новому вирішувати питання прогнозування мінеральних концентрацій у докембрійському кристалічно-

му фундаменті та осадовому чохлі Українського щита.

Поряд із написанням особистих монографій О.І. Слензак брав активну участь у підготовці до публікації колективних монографій відділу геотектоніки ІГН АН УРСР. Зокрема він був співавтором монографії «Закономірності розвитку регіональної тектоніки України» (співавтори — В.Г. Бондарчук, І.І. Чебаненко, Ю.М. Довгаль, Т.О. Знаменська, Ю.А.Куделя, М. Кудрявцева, А.Я. Радзивілл, В.Я. Радзивілл, О.І. Слензак, В.С. Токовенко, М.І. Трипільська, М.М. Шаталов. — Київ: Наукова думка, 1983. 223 с.) та монографії «Тектоника Северного Причерноморья» (співавтори — І.І. Чебаненко, Ю.М. Довгаль, Т.А. Знаменська, В.П. Клочко, М.Н. Кудрявцева, І.С. Потапчук, В.Я. Радзивілл, О.І. Слензак, В.С. Токовенко, М.І. Трипільська, М.М. Шаталов. — Київ: Наукова думка., 1988. 164 с.).

У дев'яності роки двадцятого століття у дослідженнях О.І. Слензак усе більше уваги приділяв питанням динаміки блоків фундаменту Українського щита, південно-західного обрамлення Східноєвропейської платформи та Середземноморського складчастого поясу. Вчений з'ясував важливу роль динаміки блоків у формуванні мінеральних концентрацій. З 1991 р. він був науковим керівником теми «Разломная тектоника и локализация полезных ископаемых Украины (Украинский щит и Азово-Черноморский регион)». За тектонікою Причерноморської западини, Кримського сегменту Середземноморського поясу та південного обрамлення Східноєвропейської платформи він опублікував низку наукових статей у журналі «Тектоника та стратиграфія».

На закінчення слід підкреслити, що у колективі співробітників Інституту О.І. Слензак завжди користувався високим авторитетом та глибокою повагою. Його не стало 18 листопада 2002 р. Це був український самородок, що йшов у науці своїм шляхом, повністю поглинений улю-

бленою справою. Він мав величезну волю, широкий оригінальний розум і був природженим геологом. Енергійний працівник, він умів досягати своєї мети шляхом особистої колосальної праці. Це був учений, який у всіх своїх починаннях і справах завжди відчував під собою твердий науковий ґрунт. Його образ уособлював геолога-першовідкривача. Йому довелося працювати серед видатних геологів-першопрохідців повоєнного часу. Та й сам він був найяскравішим його представником. О.І. Слензаку були чужі сварки, заздрість та інші людські вади. Він завжди був спокійний і холонокровний. По суті, на провокаційне запитання одного зі своїх колег: «Чи допомагає йому в роботі зав. відділом акад. В.Г. Бондарчук?» без роздумів він чітко відповів: «Ні, не допомагає, але й не заважає. Бондарчук сам багато працює, а я беру з нього приклад». Отже, очевидно, що Олег Ігорович Слензак була людина неординарна, захоплена і віддана науці. Відомий вчений та геолог-практик, він багато років працював на різних наукових посадах у відділі геотектоніки ІГН АН України. З відділом геотектоніки, очолюваним у різні роки акад. В.Г. Бондарчуком, а згодом І.І. Чебаненком, пов'язані все творче життя та громадська діяльність О.І. Слензака до виходу його на наукову пенсію 21.09.2000 р. Тут, у відділі, його було обрано за спеціальністю «геотектоніка» молодшим (листопад 1958 р.), старшим (грудень 1964 р.) та провідним науковим співробітником (лютий 1988 р.). У квітні 1993 р. О.І. Слензака було затверджено на посаді завідувача лабораторії проблем динаміки регіональних структур України відділу геотектоніки ІГН НАН України. Працюючи у відділі геотектоніки, в 1961 р. він захистив кандидатську дисертацію, а 1978 — докторську. Таким чином, за час аспірантури та понад 40 років роботи у відділі геотектоніки ІГН НАН України О.І. Слензак виріс у великого, висококваліфікованого та самостійно мислячого дослідника — видатного геолога-тектоніста України.

Список літератури

- Слензак О.І. Петрогенезис чарнокітового комплексу Придністровської частини Українського кристалічного щита. Київ. АН УРСР, 1958. 48 с.
- Слензак О.І. Чарнокіти Придністров'я та деякі спільні питання петрології. Київ. АН УРСР, 1960. 212 с.
- Слензак О.І. Про структуру українського докембрію. Київ. Наук. думка, 1965. 138 с.
- Слензак О.І. Вихрові системи літосфери та структури докембрію. Київ. Наук. думка, 1972. 182 с.
- Слензак О.І. Структури перетину парних метаморфічних поясів докембрію. Київ. Наук. думка, 1978. 108 с.
- Слензак О.І. Локальні структури зон напруги докембрія. Київ. Наук. думка, 1984. 102 с.